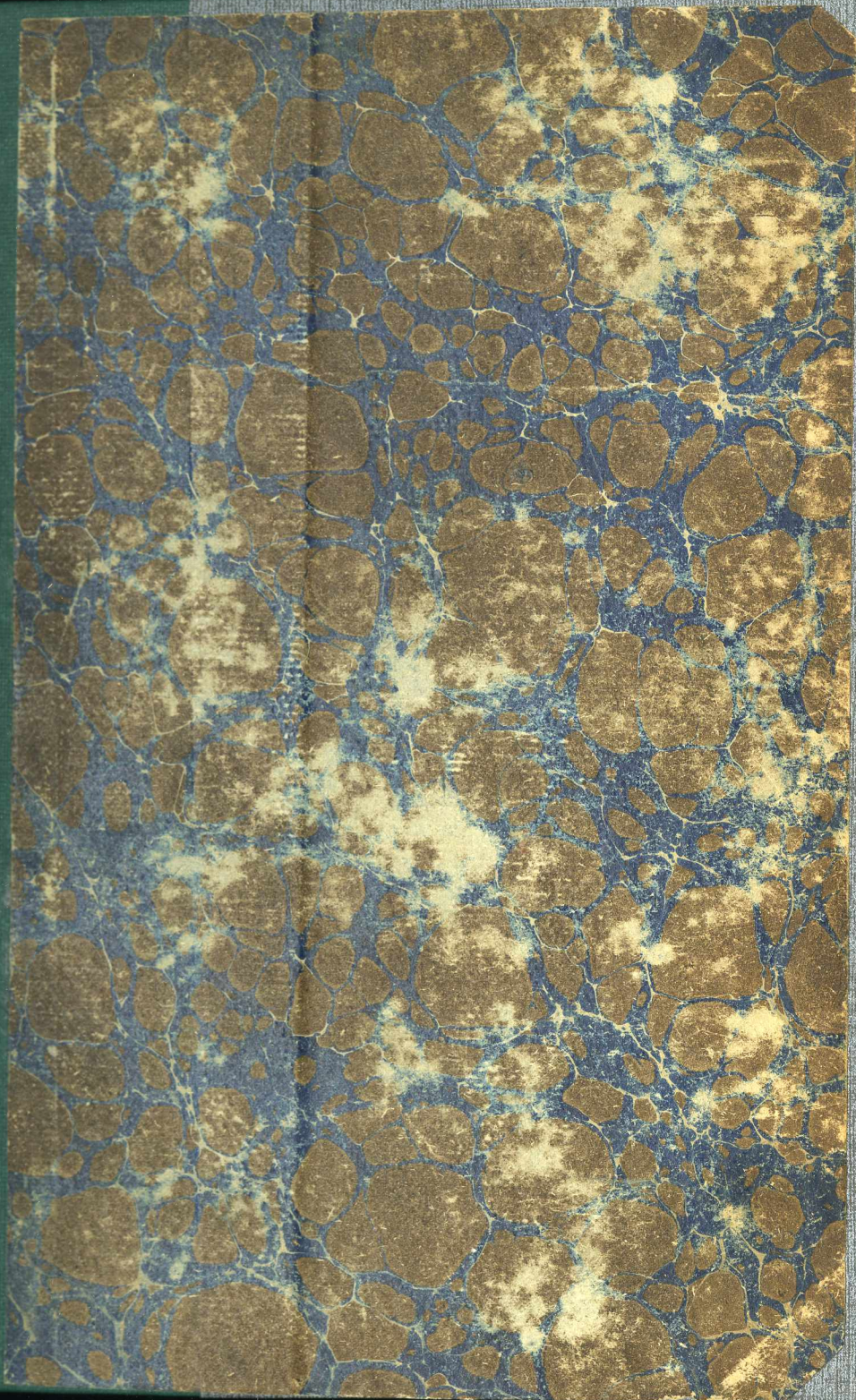

Politikai
röpiratok

117.

117
999

A

MONOPOLIUM

ELLEN és MELLETT.

IRTA:

✓ SZÁVA FARKAS.

(JÓVEDELME A BUKOVINAI MAGYAR ISKOLÁK JAVÁRA.)

Ára 10 kr.

12.

MÁROS-VÁSÁRHELY.

NYOMTATJA SZABÓ LAJOS A RÓMAI KATH. LEÁNYISK. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1875.

*Irj, tégy, csatázz! kinek mint
Adák az istenek:
Oltári a hazának
Hadd füstölögjenek!...*

Erdélyi.

DE BALLAGI GÉZA.

TÁJÉKOZÁSUL

egy nyílt kérelem a politikai lapok szerkesztőihez.

Most, a lenni vagy nem lenni nagy kérdésénél, midőn újabb és újabb adónemek felállításáról van szó: ismerőseim, jó barátaim közül többen ismételten felszólítottak az iránt, hogy a „Székely Néplap“ 1867-dik évfolyama 41., 42. és 43-dik számaiban egykoron közölt hirlapi cikkemet: „A monopolium ellen és mellett“ czimen egy újabb lenyomatban adnám közre s küldeném meg külön-külön minden országos képviselőnek s egy szersmind küldeném meg minden politikai lap szerkesztőjének is a végett, hogy a képviselők ismerkedjenek meg ennek tartalmával, s hogy a hirlapok szerkesztői ennek tartalmát, tervezetét egy, bár rövid kivonatban közöljék, maguk is szóljanak hozzá, mert — úgy mondanak ismerőim, jó barátaim — oly eszmék, javaslatok, tervezetek vannak ebben, melyek üdvösök s elfogadhatóknak látszanak, s a mostani nehéz pénzügyi körülmények közt az államháztartás egyensúlyára, — a deficit elenyésztetésére — elfogadtatásuk esetében, a szorongatott nemzetnek nagy szolgálatot tennének.

A fennebb említett hirlapi cikket hát úgy, a mint egykoron írva volt, közöljük újabban is, azon megjegyzéssel, hogy e tárgyban: mióta az legelsőbben megjelent, egy érdemes és oly buzgó hazafi: Weisz Bernát Ferencz ur is két versen, röpiratok nyomán: „Az ingatlanok tűz-kártérítésének állami szervezése“ czimen ezt az ügyet nemes és kitartó buzgalommal közzétette, mely röpiratokat, fájdalom, de megszerezni soha nem tudtuk, hirlapok útján azonban értesülünk azok ál-

dásos, üdvös irányáról... Weisz B. F. ur azonban csak a tűz-kártérítését tervezi, míg mi a tűz-kár mellé a marha- és jég-károk ügyét is fölöleltük; de az ő nemes törekvése is csak a mellett szól, hogy az ügy nagyon kívánatos, üdvös, áldásos és véghetetlenül nagy fontosságu, megérdemli, hogy ne csak gondolkozzunk róla, hanem azt mielőbb az országgyűlés magáévé tegye, törvénnyel szentesitse s mielőbb életbe is léptesse....

Mély tisztelettel kérjük ennélfogva a hazai hirlapok t. szerkesztő urait ezen röp-ív tartalmának szives közlésére, s kérjük annak újabb tárgyalására is nagy fontosságánál s országos érdekénél fogva.

Maros-Vásárhelytt, január 21-kén, 1875.

Száva Farkas.

A monopolium ellen és mellett.

I.

Akár hányszor láthattuk az életben, hogy egy jámbor juhnyáját átvezetni egy kis folyócskán, bármi nagy láрма-, ijesztés- és veréssel is, csaknem a lehetetlenségek közé tartozik; míg, ha egynek a szarvát a nyájór megfogja s viszi, vonczolja: a többi utána indul, s a jószándék és akarat, hogy túl a folyócskán, a jó, kövér legelőn jól ehessenek, eként szépen teljesül. Így vagyunk a néppel mindenütt e széles világon, s bárha a hasonlat kemény, — sérteni nem akaratunk — de tökéletes igaz; így van ez az angol, franczia, német, mint a magyar népnél is; vezetni, vonczolni, erőszakolni kell saját javára, boldogságára, mert máskülönbén nagyon nehezen mozdul, hasztalan minden szép szó, intelem, hogy így, úgy azt a te javad, hasznod, érdeked, boldogságod kívánja: nem mozdul az némely kérdés- és némely ügygel szemben, egy tappot is, ha tudná, hogy ott van nyomban az üdvösség, ott vár reá egy lépés után készen, megtestesülve a boldogság.

Ezen állítás valóságát igen sok megtörtént példakkal tudnók bebizonyítani; azonban mi csak a székely néppel magával megtörtént dologgal akarjuk azt indokolni. — A pilyóka-termesztést tudjuk, hogy annak idejében csaknem fegyverrel erőszakolták a székely népre, s miután látta, hogy hát a bizony nem valami veszedelmes állat, hanem éppen jó eledel, most már ugyancsak nagyban természetlik, s meg vannak győződve felőle, hogy bizony az reájok nézve egy megbecsülhetetlen áldása a természetnek, mert fél kenyérpótlék, most ott közöttük, s kivált Gyergyó- és Csikszékben nagyban is természetlik azt.

És ennek ellenére a nép nem mozdul, mert a példa a mit idézek, régen történt, s az újabb eszmék közöttük

nem erősödtek meg, nem találtak talán kellő felfogásra s így hasztalan beszélünk gabona-magtáarak, népbankok, marha-, jég- és tűzkár-egyletekről stb., mert hát nem éri fel az esze, nem éri fel az erszénye, — a rendkívüli nagy biztosítási díjak miatt — vagy talán azért, hogy a boldogságot általuk nem lehet, mint a cigány mondotta volt, azonnal nyakon csipni, nem lehet örökség gyanánt azonnal átvenni, nem lehet, mint a hólyagot egyszerre felfújni s boldogulni vele röktön.

Atyáinktól nem egyszer hallottuk az 1816.—17.-beli inséges évek iszonyu példáit, s még az 1863-diki alföldi szárazság okozta borzasztó év is eleven emlékezetünkben van, és ennek ellenére tul és innen a Királyhágón hány községnek van gabona-magtára? aligha felülmulja az a 10, vagy 20 számot! És fog-e sűrűbben, nagyobb arányban ezután felállittatni? Csak az a felelet: nem!

Az egész ország az uzsorások körmei közt nyög, s csaknem ott állunk, hogy minden vagyon és földbirtok kimegyen maholnap kezeinkből, idegenek leszünk saját hazánkban és ennek ellenére kérdem, hány magyar-zékely városnak van tul és innen a Királyhágón kiségitő-pénztára, hány falunak van vagy lesz népbankja?! Okultunk-e a példák, nagyon szomorú árverési példák? Erre is az a felelet: nem!

Most országszerte dühöngeni kezdett a marhavész; ezer meg ezer család jut általa koldusbotra, és fogja-e azt eredményezni, hogy jövőre marhakár-biztosító-egyletek állittassanak fel?! Egész bizonyossággal lehet erre is azt mondani: nem!

A naponkénti tűzkárok, e szomorú példák, melyek évenként száz meg száz falut, fél városrészeket hamvasztanak el, juttatnak rendre-rendre annyi ezer lakóst koldusbotra: eredményezte-e a népnél azt, hogy tömegesen, egész helységek biztosítsák magukat? A felelet erre is az: nem!

Igy vagyunk a jégkáresetekkel is!

A népet hát vezetni, hogy úgy mondjam, erőszkölni kell saját javára, mint a gyermeket, mint az ok-talan állatot és ezt tesszük is például a himlőoltás al-

kalma és idején; így kellene a tűzoltó-egyletek, az iskolázás, így a gabona-magtárak, népbankok s minden humanus, az újabb kor eszméi elfogadása kérdésénél, így a gyümölcs- és eperfa ültetése, így a marha-, tűz- és jég-károk biztosítási ügye kérdésénél!

A mint a fennebb idéztem példában, a pásztor tesz sokszor a jámbor juhnyájjal: akként bánjan el az ország törvényhozása a néppel is, és mondja ki, hogy minden helység tartozik a gabna-magtárak, népbankok felállítását elrendezni, s ennek engedelmeskedni fog, mert a törvény szavának szentnek kell lenni, ez tartja fel az emberitársaságot, ez az államokat. Ily törvények után nemsokára áldani fogja azokat, a kik azt alkották, létrehozták.

Miért elegyednék, mi joga szólna bele a törvényhozás egyes családok házi-, magándolgaiba, ügyeibe?! szólnak sokan. Ugy-e? Ez nagyon szép kérdés, szép okoskodás! Szüksége folytán, ha van az államnak joga egyes polgár élete s vagyona felett rendelkezni, azt áldozatképen a maga érdekében — az igaz mindenki érdekében is — követelni, parancsolni: akkor tessék a kölcsönösség elvénél fogva egyesek minden vagyonát az elemek minden kára és a sors és vakeset minden csapásai ellen — midőn lehet — biztosítani s erre más közvetítőt nem tudunk gondolni, mint a monopoliumot.

Rossz, rossz! mondani fogják olvasóink. Ha rosszat mondunk, utána, ám ítéljenek, ha kell s érdemesek vagyunk: verjenek is meg, de előbb hallgassanak ki!

Így, így lassacskán közelebb jöttünk tárgyunkhoz, a monopoliumhoz — bárha a dohánymonopoliumnak, mint aféle nagy pipás ember, nem vagyunk barátjai — s csak azt kívánnók, csak abban jártatjuk elménket, hogy az ország törvényhozása által kimondott s alkotott törvény útján a kormány a marha-, jég- és tűz-kár ügyében egyelőre állítson fel egy hatalmas és az egész szent István koronája alatti országokra kiterjedő nagyszerű monopoliumot, mely eljárásért az egész állam minden népe és minden egyes egyéne áldani fogja, miáltal megszüntet annyi naponkénti szerencsétlenséget, annyi na-

ponta terjedő szegényedési okot: és ellenben nagyban fogja a jólét- és a vagyonosodást elősegíteni és a magyar állam másfelől évenként egy néhány millió, vagy nem mondok nagyot, egy fél száz millió olyan monopolium-féle jövedelemnek fog örvedeni, a miért senki sem fogja, mint most a dohánymonopoliumért zaklatni, és a miért ellenben az egész ország áldása, helyeslése fogja kísérni.

II.

Van a szent István koronája alatti országokban összesen 18,735 lakhely (város, mezőváros, falu) és egyremásra van e lakhelyeknek legkissebb számításba véve 4—4 száz darab 100—100 frtot érő marhája ló és ökör-félékben. Mondja ki a törvényhozás azt, hogy minden 100 frt érő marhára évenként kiró 3 uj frtot, miből évenként lesz: 22,482,000 frt bevétele. Ezen összegből kárpótolhatja minden erőlködés nélkül a marhakárok minden előforduló káreseteit (a drága, luxus-lovak csak egy bizonyos meghatározott, törvény által körülírt maximumig lehetnének biztosítva a visszaélések fékezése végett), és mégis évenként megmarad 9—10 millió frt tiszta jövedelme.

Nem kell azonban itt felednünk azt, hogy az apróbb állatokat, mint a juh-, kecske-, disznó-féléket egészen kihagytuk a számításból; a mi alkalmasint 5—6 milliót beczna a konyhára, akarám mondani az állam pénztárába, ha ezeket is a biztosítási szándékba, tervezetbe bevonjuk.

Indokolni tudjuk a marhakároknál a biztosítási díjnak tervezetünk szerinti netalán felemelése ellen való felszólalásokra nézve azon körülményt, hogy biztosítások esetében az ifju marhákban (el nem károsodhatván, vagy ha igen, mást szerevezve kárpótlásuk árával) mindig nő a pénz, s másfelől az igás marháknál birtokosaiknak jóltartás mellett ily körülmények közt nagyobb és folytonos használattal mindig megfordul, visszafizetődik az érettük fizetett biztosítási díj. Ez, s ehez hasonló kö-

rülmények, az országszerte előforduló sűrű károsodási esetek és a járványos betegségek is a mellett bizonyítanak, hogy a biztosítási ár épen nem valami tulságos nagyra van téve tervezetünkben.

Van továbbá a fenn említett 18,735 lakhely, mindenikének — egyiket a másikához véve — 100,000 frt érő eléghető vagyona épület, butor, ruha-féle és terményekben; mondja ki a törvényhozás azt, hogy minden eléghető 1000 frt érő vagyonra kiró 4—4 frtot évenként, és ezen összegért kárpótol tűz-kár esetén minden felmérhető tűz-károkat, és lesz a magyar államnak évenként ebből a biztosítási ágból egyedül 7,494,000 frt bevétele, melyből minden káreseteket évenként könnyen, játszva kárpótolhatna és mégis évenként 2—3 millió frt tiszta jövedelemnek örvendhetne.

Van még továbbá az idéztem 18,735 lakhelynek egyre-másra 10,000 frt érő jégkár által elkárosodható terménye, gabona, kaszáló szőlő, gyümölcs, dinnye, dohány, kender, len stb. félében. Mondja ki a törvényhozás erre is, hogy minden 100 frt érő, ily jégkár által elkárosodható terményre kiró 3—3 frtot évenként, mely díjért kárpótol minden névvel nevezendő jégkárokat, és lesz a magyar államnak ebből az ágból évenként: 5.620,500 frt bevétele.

Az arány ezek szerint ez lenne: a marhakárnál: 100 frt után: 3 frt, 50 frt után 1 frt 50 kr., 25 frt után: 75 kr. stb.

A tűz-károknál: 1000 frt után: 4 frt, 500 frt után: 2 frt, 100 frt után: 40 kr. stb.

A jég-károknál: 100 frt után: 3 frt, 50 frt után: 1 frt 50 kr., 25 frt után: 75 kr. stb.

A biztosítás ezen ágainál a legkisebb biztosítási díjt vettük fel számításba, melyhez hasonló olcsó biztosítási díjt a polgárosult világ minden ez ideig ismert ily intézeteinél nem tud felmutatni, s mely szerint e három ágból a marha-, tűz- és jég-kárból az államnak mégis 35,596,500 frt bevétele lenne a nélkül, hogy egyes családok legkevesebbé is lennének megterhelve, s az államnak azon kívül, hogy ezen ügyekben mindenkit, az elsőtől az utol-

! sóig tökéletesen biztosított: évenként közel 20 millió forint bevétele lenne, mint tiszta jövedelem, a többi 15,596,500 forintot a káresetek kárpótlására fordítván.

De legyen mindez igen rózsaszínben látva, s azt a 20 millió jövedelmet szállítsuk le felére, vagy ép egynegyedére, tehát 5 millióra; az a nagy vívmány, hogy a marha-, tűz- és jég-károk ellen az egész magyar állam teljesen biztosítva van: az a megnyugvás, az a jóllét, vagyonosodás s adófizetési képesség, mely általuk oly véghetetlenül nagyra nőtt: egy oly vívmány, mely száz, talán ezer milliókkal felér csak egy pár évtized lefolyása alatt is....

Ezen olcsó biztosítási díj folytán évek múlva, ha szinte az történnék is, hogy egyik-másik ágat, például a tűz-kár ágat egy-egy forinttal feljebb emelné is az állam a maga érdekében: akkor sem látnánk benne semmi megterhelő-, semmi nyomasztót: és akkor az államnak egy fél száz millió olyan monopolium-féle jövedelme lenne, melylyel a nemzet, mint fennebb is mondtam, a marha-, tűz- és jég-kár eseténél tökéletesen biztosítva lenne, s áldás kísérné ily eljárásért minden nyomon, lépten.

Nem mondjuk, hogy mind az, a mit mi elmondtunk: szentírás, s nem mondjunk, hogy mind ez a tervezet és számítás változás alá nem jöhet, nem tökéletesbülhet; de annyi szent igaz, hogy ezen ügy megvitatása, megállapítása s elfogadása után áldás, nagy megnyugvás-s nyerevényekkel lesz összekötve, egyesek és az államra nézve egyaránt.... Annyi tagadhatatlan, hogy némely években fordulhatnának elő nagyobb és sűrűbb káresetek, de a károsabb éveket mindig igen gazdagon fedeznék a kevésbé káros évek bő jövedelmei, s ez egy oly kifogyhatatlan jövedelmi forrás lehet, mely nem csal, nem csalhat;... és ez ellen nem lesz az egész országban egyetlen szó is felemelve, hogy ez nem üdvös, nem áldásos s kívánatos, nem helyes s elfogadható.

És itt mintegy önkénytelen felmerül az a kérdés, mi történnék a mostan fennálló, engedélyezett honi és külföldi ily nevű intézetekkel? Az állam, a nemzet érdekért alávetnék, alárendelnék a maguk érdekeiket és

megszűnnének többé működni, létezni. Az állam adta, az állam el is veheti a monopóliumot, melyet birtak. Vagy végső esetben: egy a mostani ily engedélyezett társulatok tiszta jövedelmeiknek megfelelő tőke-összeggel egyszer mindenkorra kárpótoltatnának, ha már másképpen nem lehetne segíteni a dolgon.... Különben is midőn szabadalmat nyertek, azt hisszük, az állam nem kötelezte magát arra velük szemben, hogy ily engedélyeket nem ad másoknak is, vagy hogy maga az állam is nem fog soha ilyent felállítani. Végül, ha teljességgel nem lehetne velük megalkunni: szabad lenne a tér, s az állammal szemben folytassák versenyzésüket, hadd lássuk, melyik lesz a győztes.... Valóban ideje is lenne, hogy elvégre a nemzet és egyesek emanczipáltatnának, menekülénk ezen csapások, ostorától — értem a marha-, tűz- és jégkárokat — ideje, hogy megszabaduljunk, és ezt annál is inkább bátran, jogosan követelheti a nemzet, mert egyik-másik fennálló biztosító-egyletek — elbizakodva talán rendkívüli jövedelmük folytán — arra a szívtelenségre vetemedtek, hogy kimondák, miszerint szalmás, vagy nádfedeles épületekre nem fogadnak biztosítási díjakat, s így a szegény ember a sors-csapások és üldözések ellenében még menedéket sem kereshet ez idők szerint a mostani ily monopóliumot gyakorló intézeteknél.

III.

Szintugy halljuk innen-onnan a bagoly és denevér-féle hangokat, sivitásokat, az érdekek felszólalását ezen tervezet ellen..... Elhiszük bizony, hogy nem tetszik, mert hát az a magánérdek, mely a mostani biztosítási társulatok fennmaradását óhajtja: nem barátja az eféléknek; nagy koncz van kérdés alatt és azt nem egy könnyen szeretnők kiejteni fogaink és mindig csak felénk hajló kezeink közül; ámde legelső a nép általános jólléte, boldogsága és nem egyesek, nem egy néhánynak nagynyereményű osztaléka; nem a szép jövedelem és egy néhány egyesek tömött tárczája, melyen sokszor átok van: hanem a haza minden egyes polgárának, az egész népnek általános biz-

tosítása a sors, vakeset, a csapások, az elemek ostromlásától való biztosítás, menekvés a földolog, melynek a szabad, alkotmányos világ és élet kifejlődésével eljött végre az ideje; nem egyesek: hanem az emberiség érdeke a legelső, legszeretebb, melyet tekintetbe kell vennünk, azért tagadjuk meg magunkat, ne legyünk tovább is önző férgek, nyomorult párák, hanem szabadelvű, felemelkedett és igazságos emberek!

De miféle lárma, kiabálás, zugás ez a más oldalról?! Elöl tűz, hátul víz! Itt Scylla, ott Carybdis közé jutottam! Értjük a dolgot..... Halljuk a közeledő veszélyt, látjuk a gerundiumokat, akarám mondani a tollak suhogását, perczegését, mert hát kényes és valóban többeket érdeklő vén, nagy árnyéku fát mozgatunk, sok a tyúkszem, melyre reálépni látszunk; azonban mi a kigyó szerepét, sorsát s okosságát sem feledtük el egészen: a fű között; ... úgy szeretnénk átmenni az egész komédián, hogy a kecske is egyék a káposztából, azonban a gazdának is jusson belőle..... Azok, a kik most, mint szakemberek itt-ott alkalmazva vannak egyik-másik ilyféle köz-intézeteknél: nem maradnának kenyér nélkül: sőt ezek, mint gyakorlott és kiképzett egyénekre, ép igen nevezetes szerep fog várakozni; azért hát csak csendesedjenek le és ne gyürkőzzenek fel ellenünk oly hatalmasan, mert hát különben sem ijedünk meg árnyékunktól.

Ne, ne rettenjen vissza hát a kormány is ennek teljesedésbe vételétől, hanem merészen, bátran és állhatatos kitartással minél előbb vigye keresztül, s látni fogja minden tekintetben áldásos eredményét, s mihelyt az állam egy-két év után a tervezett három ágból, a marha-, tűz- és jég-károk ilyképpen felállított monopoliumából szép jövedelemnek örvend, még szebb eredményt tapasztaland; terjedjen ki azután a fagy, szárazság, vízáradás, a gabonának téli, tavaszi szelek, fagyok elveszése biztosítási ágaira rendre, s az oly fontos életbiztosítási ágat addig is vegye át és a fennálló mostani ily intézetek ügynökeivel kezelje és folytassa tovább, mi elébb-utóbb áldásos, kívánatos, kedves dolog lesz az egész országnak előtt, s mi által azt nyeri, hogy jövedelemszerzés végett

nem kell új adónemekről gondoskodnia, mert ezen az uton milliókéból oly kevés biztosítási díjjal is milliók gyűlnek be, s nagy megnyugvás, nagy áldás, nagy jótétemény lesz általa elérve, dicsően legyőzve, a hatalmas, mindnyájunkat minden órán fenyegető egyik ellenségen: a tűzön kivíva; mert hát, ki biztos, hogy holnap nem virad-e fel háza és minden eléghető vagyona üszkei és hamvaira, siró védtelen gyermekei s lelke még nagyobb még megrendítőbb bánatára, tusájára?!

Ne, ne rettenjen vissza a kormány netalán elébe gördíthető semmiféle ily akadályoktól, sőt merész kezekkel nyuljon hozzá s készíttessen e tárgyban jól körülírt törvényjavaslatokat s terjeszsze megvitatás végett az országgyűlés elébe. Eddig a kormány és állam, — értem az absolutismus korszakát — mint a szegényítés és végképeni kimerítés eszközlője, terjesztője, teremtetője, szántszándékos akarója volt; most mutassa meg a szabad alkotmányos kormány, hogy a népnek minden tekintetben javát, boldogságát, vagyonosodását, megerősödését, úgy a szellemi, mint az anyagi téren nemcsak óhajtja, hanem tetteiben is elősegíteni, bebizonyítani mindenképen és igazán akarja.

Ne, ne habozzon a kormány, mert az eredmény nagyszerű és dicső lesz bizonyosan; meg kell a nemzetet elvégre ez irtózatosszapasoktól menteni, s ezt úgy tehetjük, úgy érhetjük el, ha nem habozunk, ha nem gondolkozunk évekig róla, ha nem követünk aggszokásos lassan haladó politikát, mi ezen ügyben nagyon káros lehet minden órán, perczen. Ez okon hát tette, gyors tette, cselekvés terére kell lépni, mi által megmenekszünk ezen az uton az elszegényítő nagy, sűrű és mindennapi káresetektől és ezeket jóllét, boldogság követi, váltja fel; nem fog átokként e kérdés fejünk felett lebegni többé, s nyerne egyesek és a magyar állam évenként közel egy fél száz millió forint jövedelmet, mit most a deficit egyrészenek fedezésére, később a csángó és bukovinai székely-magyarok megmentésére, a székely kivándorlás meggátolására, a népnevelés és közoktatás s iskolák építésére stb. stb. fordíthat, mert a quota és a

közös költségekből a magyar állam ez ideig ismert s tudvalevő jövedelmeiből úgy is igen kevés marad meg, ha jól értettük a dolgok állását.

Ez, s ehhez hasonló monopóliumokkal, idővel meg lehet talán szüntetni a dohánymonopóliumot is. — —

Ez, s ehhez hasonló intézetekkel nagy anyagi és szellemi eredmények, vívmányok lesznek elérve; nyer 18,735 egyes ember ugyan annyi helységben ügynökséget, hová a mostan fennálló intézetek főbb hivatalnokai, mint már gyakorlati emberek, a legnevezetesebb és főbb helyekre alkalmazandók lennének; nyer minden egyes egyén, család és a nemzet megnyugvást, és nyeri a nemzet: a nemzetiségek elismerését, becsülését ily vívmányok után; nyer az állam közel egy fél száz millió forint jövedelmet; nyer a kormány, a ki mindezeket kivívta, a nemzettől elismerést, bizalmat, becsülést! Nyer még az állam az által is, hogy nem lesz szükség évenként adórelaxatiók által jövedelméből százezereket a szerencsétlenségekért elengedni; nyernek egyesek még azzal, hogy megszűnik az országos koldulás, nem lesz ily szín alatt több kéregetés; a művészi előadások más hazai közczélokra fordíthatják ily nemű áldozásaikat; megszűnik ily nemű czélokért kifelé egy Anker, trieszti stb. intézetekbe pénzünk elkivándorolni!

Mondjak-e még többet?!

A tűz-kár ily általános biztosításából eredő elbizakodás ellenében, minden helység tűzoltó-egyletek felállítását fogja törvényutján megnyerni; mibe ismét sok kártól való megóvást, rendet, biztonságot, áldásos megnyugvást fog nyerni mindenki.

Szerettük volna még e nagy fontosságú ügy körül eszméinket, gondolatainkat, érveinket, amint azok agyunkban megfogamzottak, bővebben körülírni s tovább fejtegetni, de e lapok kiszabott szűk köre s meg ez a nyomoru 600 frtos nagyon is szűkre kiterjedő tanári fizetésünk, melyből, most 40 frtot, e röp-ív nyomtatási árát s költségeit, csupán hazafiui kötelességből kifolyólag, csapadunk megrövidítése, rovására (ne legyen panaszként mondva) szépen kivettük, — nem engedik ez idő szerint

mind ezt megtennünk, s végül csak a visszaélések több-féle felmerülhető aggodalmak eseteit illetőleg megjegyezni kívánjuk azt, hogy ezekre nézve ellenőrzőkül ott lesznek, ott lennének: a fizetési, jól rendezett, betanított ügynökök biztos állásuk elvesztése és nehéz felelőség terhe alatti büntetések; és ott lesznek a bűnöst, visszaélőt szigorúan sújtó, büntető dracoi jól körülírt kemény törvények.

Ideje, ideje lenne elvégre a nép jóllete- és megnyugvására is valamit tenni s némely fontosabb ügyben segíteni rajta, hogy ne legyen szánandóbb az oktalan, a vadállatnál. Verejtéke, izzadása árán szerzett utolsó falatját, életét s minden örömét, boldogságát követelé ez időkig az állam és hatalom tőle; s a nép mindezekért még ez ideig annyi századokon keresztül csak szenvedésben részesült, csak rablánczait, békóit érezte! Ideje lenne végre valahára, hogy a nép is valami vigasztalót, megnyugtatót nyerjen s ezek: a marha-, tűz-, jég-kár esetek ily uton való kárpótlása lennének legkedvesebbek, legmegnyugtatóbbak ő reájánézve, mi az egész országot is érdekli egyszersmind.

Ilyen monopoliumot kedvesen fogadna s fizetne is érette örömet.

Egy ezred évig őseink még tudták e drága földet, melyben atyáink szent porai nyugosznak, török, tatár s a pokol minden ördöge s ármánya ellen védeni, s mi most azért a 13 millió forint deficitért szépen koczkáztatók-e?!... Egy pár évig nélkülözzünk, rőjjük meg magunkat, áldozunk, adózunk mialatt az itt tervezett s más hasonló jövedelmi források keresése által időt nyerünk s megerősödhetünk és megmenthetjük a forrón szeretett hazát, melyen kívül nincsen számunkra hely!

És most bezárom soraimat azzal a kedves visszaemlékezés felidézésével, hogy egykoron, mint gyermek, gyakran játsztam szülőföldem határán hosszan elnyúló tiszta, csendes tó vize mellett, melybe olykor egy-egy követ dobtam s sulya a csendes víz felületét meg-megzavarta; és elmerengve hosszan néztem a víz gyűrűzetes hullámzását,

mint megyen tovább-tovább a part felé, hol megnyugovék, elcsendesült;.... most már az egykoron gondtalan gyermek ily örömeit nehéz gondok váltották fel;.. hosszú éjszakákon virasztok, a szép ábrándvilág helyett gondok, gondolatok nyugtalanítanak; a haza most nekem, mi egykoron a tóvize volt, s mely felett hosszan el-elgondolkozom, s néha egy-egy gondolatot, mint követ boldog gyermekkoromban, oda-oda dobok a hazának, forrón szeretett, imádott nemzetemnek, mely gondolat gyűrűzete, hullámozása, ha odaérne a hazaszívébe, az állam, a kormány embereihez és ha e gondolat csodásan nem merülne el kögyanánt a feneketlen tengerbe, az idővégtelenébe, végenyészetnek: lelkemnek mily nagy, nagy öröme lenne!

Mind azon t. magán jó emberemet, kiknek e röp-ívet posta útján megküldöttem, arra a szivességre kérem, hogy a bukovinai magyar iskolák javára, (ha ők is úgy akarják,) a legközelebbi politikai lapok szerkesztőihöz — alkalom szerint küldjenek be legalább is 10 uj krt, mint e röp-ív bolti árát.

